

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ НИШ

КАРТОН ВАЛОРИЗАЦИЈЕ АРХЕОЛОШКОГ НАЛАЗИШТА МЕДИЈАНА

Бр. ПКИЦ 16_23.01.2015.

Назив целине са споменичким својствима:

МЕДИЈАНА „Бресје“

Археолошко налазиште АН 3

Археолошки локалитет „Медијана - Југ“

Документ о проглашењу:

На основу решења о заштити Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НР Србије Бр. 220/49 од 9. фебруара 1949. Године

Изузетни значај - Одлука НС СР Србије бр. 29 од 29.03.1979. године

Евиденциони лист - бр. 105 од 16.12.2005. године

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ

Адреса/локација:

GPS координате:
Назив: Археолошко налазиште Медијана „Бресје“
Улица: булевар Цара Константина
Земљишно-књижни подаци:
Град/насеље: Ниш
Поштански број: 18000
Земља: Србија
Облик својине: ☒ државно ☐ приватно ☐ непознато
Име, презиме и адреса власника (ако је познато):

Основни подаци о објекту/локалитету:

Медијана је предграђе античког Наиса, удаљено од њега три римске миље. Многи објекти овог предграђа откривени су на левој обали Нишаве, у плодној долини уз трасу пута од Наиса на исток, према Сердики, који дели локалитет на два дела. Археолошки налази се простиру на површини која приближно захвата 211ха, између „Старог водовода“ и села Брзи Брод у правцу исток-запад и између реке Нишаве и обронака Влашког брда у правцу север-југ. Северни део локалитета (односно простор између Нишаве и међународног пута Е-80) је заштићен као споменик културе од изузетног значаја, док јужни део ужива претходну заштиту.

Сл. 1. Медијана (фото Зоран Радосављевић)

ТРЕНУТНА НАМЕНА:

Није у употреби	☐
Делом у употреби	☒
Заузет/у употреби	☐
Непознато	☐

ПРИМАРНА НАМЕНА:

Становање	☐	Комерцијална	☐
Јавна	☒	Сакрална/Гробље	☐
Индустрија	☒	Културна	☒
Образовна	☐	Остало: археолошки парк	☒

ВИД ЗАШТИТЕ: нема ☐ предходна заштита ☐ НКД ☐ НКД велики ☐
НКД изузетни значај ☒ заштита кроз планове ☒

2. КАРАКТЕРИСТИКЕ АРХЕОЛОШКОГ НАЛАЗИШТА

Положај:

Наис и предграђе Медијана, у Римском царству заузимали су средишњи положај у римској провинцији Дарданији, касније Горњој Мезији (лат. Moesia Superior).

Из правца Београда кроз Наис, а поред Медијане у правцу истока пролазио је стари трговачки и војни пут (лат. via militaris), магистрални правац који је из Сингидунума и Виминацијума водио преко Наиса у Сердику и Константинопољ.

Медијана је смештена у југоисточном делу Нишке котлине, изван густо насељеног и урбанизованог градског језгра, источно од центра града.

ДАТИРАЊЕ:

Насеље је настало на самом крају III или почетком IV века нове ере.

Основне карактеристике:

Медијана са вилама и пратећом инфраструктуром размештена је на површини од приближно 211 ha, на пространој лесној заравни, или средњем терасном нивоу речне долине Нишаве високом 35 метара и јужним обронцима нишке котлине. Досадашњим истраживањем утврђено је постојање преко 80 објеката на овом простору.

Окружење: ☐ пешачка зона ☒ саобраћајница ☐ скулптуре/фонтане

☐ структуре у простору ☐ ограде ☒ остало: простор водозавода и електронске индустрије

3. ИЗЈАВА О ЗНАЧАЈУ И ВРЕДНОСТИ АРХЕОЛОШКОГ НАЛАЗИШТА: обезбедити кратак опис како би се схватила вредност наслеђа. Шта је важно и зашто? Који је значај за локалну заједницу? Које су архитектонске, историјске, социјалне, симболичке или образовне вредности наслеђа?

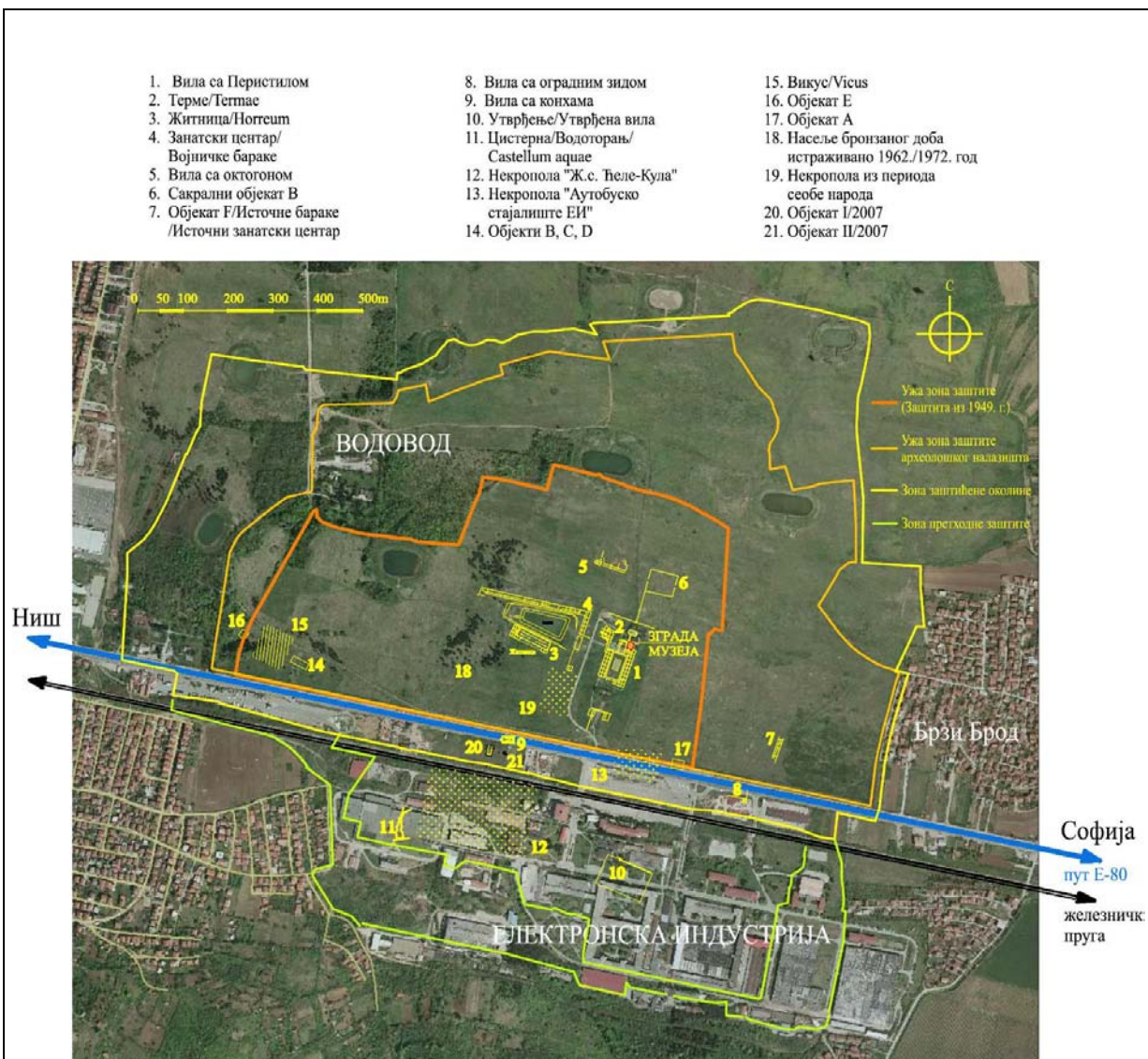
С обзиром на то да археолошко налазиште Медијана обухвата 80 до сада откривених објеката, међу којима и неколико луксузних вила, као и да је удаљено 5km од центра града и да се наслања на паневропски друмски и железнички коридор, Медијана има велики туристички потенцијал.

Велики значај Медијане огледа се у разноврсности објеката који су до данас на њој лоцирани. Било да се ради о резиденцијалним објектима, раскошно декорисаним мозаицима и фрескама, административним у којима је пронађена епиграфска грађа, економским, у којима се производила и чувала роба или сакралним, њихово изучавање доприноси бољем разумевању касноантичког периода на овим просторима. Управо због свега овог, од најранијих случајних налаза до данас, интересовање домаће и светске стручне јавности за ово налазиште не јењава.

4. УРБАНИСТИЧКИ И АРХИТЕКТОНСКИ РАЗВОЈ ГРАДИТЕЉСКЕ ЦЕЛИНЕ: обезбедити кратак преглед урбанистичког и архитектонског развоја. Који је историјски контекст настанка целине?

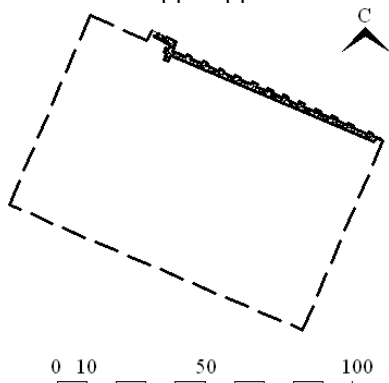
Археолошко налазиште „Медијана - Бресје“ са заштићеном околином, археолошки локалитет „Медијана - југ“ и комплекс Електронске индустрије обухватају површину од приближно 211ha, између „Старог водовода“ и села Брзи Брод у правцу исток-запад и између реке Нишаве и обронака Влашког брда у правцу север-југ. Данас се зна да се на овом подручју налази вишеслојно културно добро. Медијана представља пре свега антички локалитет, али поред античког насеља, садржи и остатке насеља из гвозденог и бронзаног доба, као и из неолитског периода.

Античко урбано окружење, кроз хронологију истраживања и ископавања на Медијани

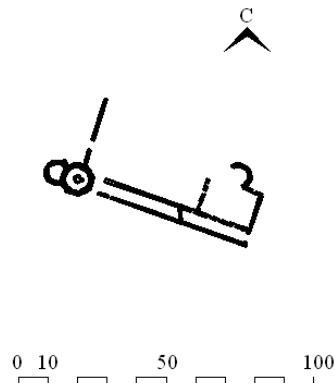

Слика 2. Зоне заштите археолошког налазишта „Медијана“ у Нишу

Много пре систематског утврђивања пространства локалитета, распореда грађевина и сондирања земљишта 1961.год, за Медијану се заинтересовао Феликс Каниц давне 1864.год., када је пронашао и делимично истражио темеље римског кастела (сл.3) јужно од железничке пруге на обронку брега Влашко брдо. Око 650m северније налази на (како је накнадно закључено) једну од вила (сл.4), за коју каже да се ради о „монументалном архитектонском објекту чија је основа осмоугаоног облика, са подним мозаиком и зидом дебљине 1.7m“.

сл.3. Утврђење

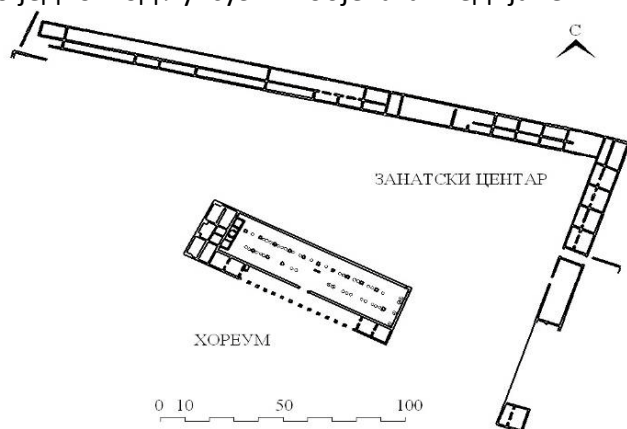
сл.4. Вила са октогоном

Ови први налази су 1932. године покренули интензивнија истраживања и ископавања на простору званом Бресје код села Брзи Брод и то не само од стране нишких аматера већ и од стране научника-археолога. Те године почињу прва систематска ископавања

на овом локалитету, а извештај о резултатима радова публиковани су у нишком „Гласнику“: „У Брзом Броду нађени су остаци монументалних зграда са опкољавајућим зидом и остаци кућа, водовода, купатила, мозаика и других ствари, као и плочица са податком бога Митре.“

За објекат, кога Каниц 1864. године описује као осмоугаони, утврђено је да се ради о згради са основом у виду два круга, а у центру источног круга се налази зидана округла плоча са олуком за воду. Поред зидова је нађен и одломак глатког мермерног стуба. Мозаички подови, фонтана, мермерни стуб, као и његов габарит указују на то да је реч о једном од луксузних објеката Медијане.

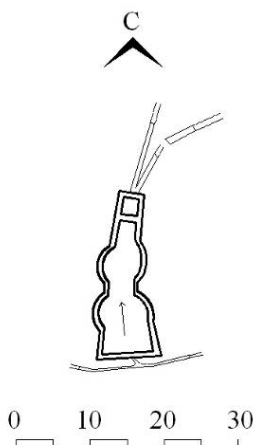
У лето 1936. године продужен је рад на истраживању Медијане, и том приликом је откривено више објеката међу којима је и онај са мозаицима, назван нимфеумом, о коме ће касније бити више речи. Један од најзначајнијих резултата ове кампање је откривање остатака зграде издужене основе (у правцу исток-запад), која је служила у привредне сврхе (сл.5).

Сл.5 Житница и занатски центар на Медијани

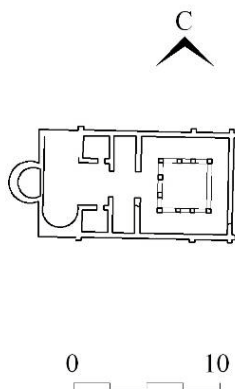
Унутар објекта нађено је, поређано у два реда, петнаест питоса пречника 1.10m и висине 2m. Уз западни зид су се налазили базени дубоки до 1.4m са заглачаном унутрашњом површином, који су служили за чување течности. Закључак је да је ова грађевина имала функцију житнице-хореума (лат. horreum). Истраживања житнице настављена су осамдесетиг година 20.века.

У току истраживања 1995. и 1996. године северно од хореума је откривен објекат карактеристичан по димензијама и по распореду просторија. У основи је тај објекат имао форму ћириличног слова П и захватао је читав простор око хореума. У сваку од просторија се улазило са јужне стране (северно крило) односно западне стране (источно крило). Изнад улаза са јужне стране налазио се трем. Унутар просторија пронађено је много археолошког материјала: керамичких посуда, алатки од гвожђа, посуда од стакла, предмета од метала, комада олова и др. Анализа резултата истраживања довела је до претпоставке да се овде вероватно ради о појединим функционалним целинама – занатским радионицама.

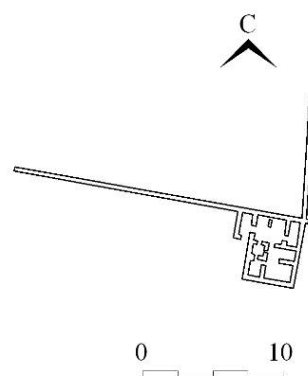
Превентивна истраживања која су нужно спровођена ради реализације великих инфраструктурних пројеката у другој половини двадесетог века резултурала су откривањем објеката који на Медијани данас нису презентовани.

Сл.6. Водоторањ

Сл.7. Вила са конхама

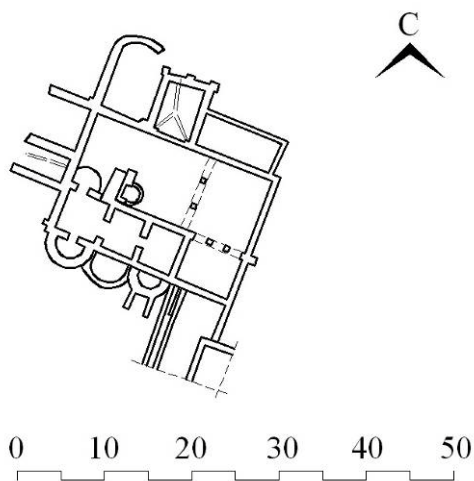
Сл.8 Вила са оградним зидом

Међу њима је био и изванредно очуван резервоар за водоснабдевање (лат. castellum aquae) који се налазио на северним обронцима Делијског виса, а урушен је 1980.год. због изградње Фабрике катодних цеви у саставу Електронске индустрије (сл.6). Ради изградње исте фабрике порушени су остаци утврђења на Влашком брду у оном делу који припада кругу Електронске индустрије, тако да су остали видљиви само делови северног бедема. Вила са конхама истражена је само у јужном делу док је северни покривен асфалтном траком пута Ниш-Нишка бања. Изучавањем покретних налаза утврђено је да је саграђена у IV веку. У једној од конхи пронађени су мозаици геометријских и вегетабилних шара (сл.7). Још једна вила, солидно сазидана од ломљеног камена и облутака, са оградним зидом и ортогоналном шемом четвороугаоних просторија, доживела је исту судбину, очуван је само њен југоисточни угао (сл.8).

Осим поменуте житнице и занатског центра, највреднији објекти који су презентовани на Медијани а налазе се ван оградног зида улазе у састав малог сакралног комплекса сачињеног од ранохришћанске цркве са христовим монограмом и објекта за који се претпоставља да је капела и који се налази у њеној непосредној близини. Црква је откривена 2000.год. и оно што је чини посебном је мало мозаично поље са представом Христовог монограма на поду наоса. Овај објекат је, са изузетком северозападног дела виле са перистилом са ходником који је на исти начин заштићена, једини наткривен привременом заштитном конструкцијом.

Посебну целину, оградним зидом издвојену од остатка налазишта, сачињавају остаци више грађевина. Данас је на овом простору презентовано римско купатило, вила са перистилом и Нимфеум.

Грађевински комплекс купатила (лат. thermae), први пут делимично откривен 1932.год., систематски је истражен и конзервиран у периоду од 1962. до 1969.год. Терме са Медијане су грађевина централног типа и имају све делове карактеристичне за развијено приватно купатило из тог периода са делимично сачуваним системом хипокауста и ложишта: свлачионицу (лат.apodyterium), хладно (лат.frigidarium), млако (лат.tepidarium) и топло купатило (лат.caldarium) (сл.9 и сл.10).

Сл.9. Терме-истражена основа објекта

Сл.10. Терме - остаци хипокауста

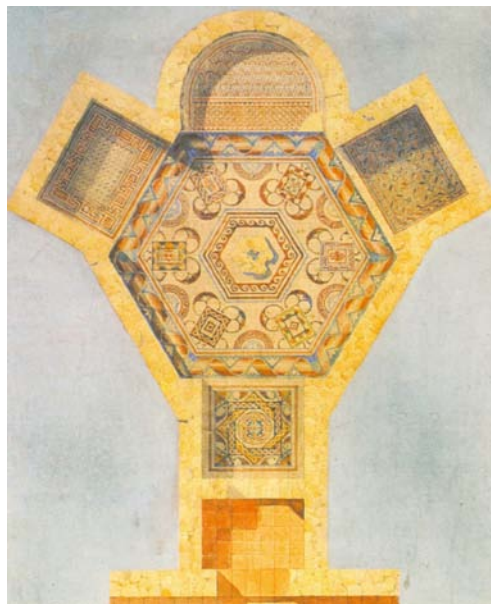
Осим кастела и Виле са октогоном, 1932. и 1933. године је делимично откопан део једне виле код које су пронађени хипокауст, канализација, оловне водоводне цеви, два цела мозаична патоса, остаци мермерних плоча и остаци боје којом су зидови били украшени. Такође је на том месту нађено пет мермерних кипова и торзо једног малог мермерног лава, као и осам бакарних новчића Константина, Констанса, Констанциуса и Констанција Гала. Археолог Адам Оршић-Славетић у свом извештају са ископавања која су вршена тих година каже: „До сада ископани део зграде очигледно је према конфигурацији терена ћошак једног комплекса, који је 140m дуг и 70m широк“.

Сл. 11. Вила са перистилом

Ископавања која се на овом месту врше од 1935. године, прекинута су за време Другог светског рата, а потом настављена 1959. године и трају до данас. Резултати до којих се дошло указују на то да се ради о највећем и најрепрезентативнијем објекту на Медијани (сл.11) и представља централни део луксузне виле са пространим вртом окруженим тремом (лат. peristil), великом свечаном салом (лат. triclinium) и мањом просторијом источно од сале. Наслоњене на трем, источно и западно од њега, налазе се просторије за смештај корисника виле (лат. cubicule).

Овај објекат пре свега карактеришу подови са изузетним мозаицима разних геометријских облика у делу трема, коридору ка термама и у простору Нимфеума, а нарочито су значајни фигурални мозаици у поду свечане сале. Остаци стубића хипокауста (лат. hypocaustum) говоре о томе да је ова просторија била грејана, а постојање контрафора у апсидалном делу и остаци степеништа упућују на то да се ради о спратном објекту. Приликом конзервације мозаика у сали 1976. године констатовано је постојање старијег пода. Испод мозаичког, чија се израда везује за период IV века, налази се под од дебљег слоја малтера помешаног са туцаком опеком, највероватније из друге половине III века.

Сл. 12 и 13. Нимфеум

Засебан сегмент комплекса Виле са перистилом јесте објекат за који се сматра да је Нимфеум, мада се раније тврдило да се ради о нимфеуму (Nymphaeum). Највероватније потиче из раније фазе градње виле (друга половина III века), јер у његовом положају у односу на правце пружања зидова централног дела виле постоје извесна одступања. Податке о његовој вези са остатком виле требало да дају предстојећа ископавања. Централни део тетраконхалне просторије је у облику шестоугаоника (сл.11), а из њега се приступа правоугаоним нишама на североисточној, северозападној и јужној страни и једној полукружној на северној страни. Подови ових просторија су прекривени богато декориса-ним полихромним мозаицима, а у центру средишњег дела налазила се фонтана.

Из документације Завода за заштиту споменика културе Ниш
Радосављевић Г., *Реконструкцији и ревитализацији музејске зграде на археолошком налазишту „Медијана“ у Нишу*

Братанић, Р., *Археолошка ископавања у Брзом Броду*, Старинар, XIII
Група аутора, *Медијана*, Народни Музеј Ниш, Ниш, 1979.

Јеремић, Г., *Мозаици Медијаненка разматрања*, Ниш и Византија, 4,
Каниц, Ф., *Србија. Земља и становништво*, Београд 1985, 174.

МИЛОШЕВИЋ, Г., *Археолошки парк Медијана*

Оршић, А., Славетић, *Археолошка истраживања у Нишу и околини*, Старинар IX (1933-34)

Петровић, П., *Медијана-резиденција римских царева*, Београд 1994.

Петровић, П., *Ниш у античко доба*, Ниш, 1976.

Петровић, П., *Хроника ископавања, МЕДИЈАНА – Античко насење са вилама*, Старинар 47,
1996.

Зотовић, Љ., Петровић, Н., *Медијана Брзи брод, Ниш, античка царска палата*,
Археолошки преглед 11, Београд 1969.

5. АНАЛИЗА СТАЊА АРХЕОЛОШКОГ НАЛАЗИШТА: истражити објекте како би се схватило у каквом су стању

Амбијентална вредност: на северном делу целине - ненарушена новом изградњом, осим заштитних конструкција у служби презентације археолошких остатака.

На јужном делу целине – у великој мери нарушена изградњом пута и Електронске индустрије и касније изградњом складишта и бензинских станица.

Прилазне површине: не постоје, осим једне асфалтиране стазе.

Постојећи карактер: северни део – археолошки парк, јужни – складишта, индустријски комплекс

Површина: заштићеног археолошког налазишта износи 47ha, док целокупна површина локалитета износи око 211ha.

Границе: Простор између између „Старог водовода“ и села Брзи Брод у правцу исток-запад и између реке Нишаве и обронака Влашког брда у правцу север-југ.

Северни део локалитета обухвата простор између Нишаве и међународног пута Е-80, док се јужни део протеже са јужне стране пута.

Додатне напомене:

Медијана иако категорисано као непокретно културно добро – археолошко налазиште, од изузетног значаја за РС, суочава се са великим проблемима:

- немар према културном наслеђу,
- умањење или одсуство реалних могућности и моћи службе заштите,
- непримењивање и различита примена Закона,
- несарадња између институција,
- некоординисане активности разних институција,
- непримењиви научни резултати истраживања
- неспутане деструктивне активности на налазиштима
- изградња објеката.

6. ПРЕДХОДНЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ (археолошка истраживања и конзерваторско-рестаураторски радови)

На овим просторима устаљена пракса, да ритам конзервације и презентације непокретних налаза на археолошким локалитетима не прати ритам самих археолошких истраживања, понављала се током целог периода ископавања Медијане. У том смислу пионирска акција правовременог подизања заштитног објекта, изнад мозаика Нимфеуа одмах по његовом откривању, представља изузетак у развоју конзерваторске мисли и реалан пресек стања свести и односа друштва према градитељском наслеђу. И поред тога што се избор овакве методе заштите вредних налаза може довести у питање, сама иницијатива представља гест добре воље и покушај да се нешто, у оквиру оног што се о заштити културних добара давне 1936. знало, учини. Изградња објекта изнад Нимфеума представља први покушај да се остаци грађевина на Медијани заштите и учине доступним широј јавности.

Слика 14. Подни мозаици који се налазе под слојем песка, недоступни јавности

Један део терми конзервиран је одмах по њиховом откривању, непосредно пред Други светски рат. Северни део конзервиран је, према извештају Љ. Зотовић 1967-68.год. Велика кампања конзервације Виле са перистилом, житнице и комплекса северно од виле изведена је током седамдесетих и осамдесетих деценија двадесетог века.

Током последњих 25 година скоро да и није било систематских акција конзервације, док су се археолошка истраживања одвијала у релативно правилним временским циклусима. Идеја о уређењу археолошког парка Медијана постоји још од 1965.год. када је прве скице дефинисао архитекта Н. Петровић-Спремо. Ова идеја актуелизовала се почетком XXI века. Многи пројекти, попут пројекта конзервације и реконзервације виле са перистилом, који су тренутно у фази припреме или извођења, реализацију археолошког парка чине могућом, што би вероватно незавидно стање непокретних налаза побољшало, како у смислу њихове заштите, тако и у смислу презентације. Постојање заштитне зграде над Нимфеумом омогућило је да једино мозаички подови овог објекта у континуитету буду презентовани посетиоцима Медијане до данашњих дана.

7. БУДУЋЕ АКТИВНОСТИ

Хитне мере заштите:

- завршити процедуру проширења зоне заштите археолошког налазишта Медијана

предлог одлуке о проширењу зоне заштите ЗЗСКНИШ је израдио, проследио РЗЗСКБеоград. РЗЗСКБеоград је израдио одлуку о проширењу зоне заштите и проследио Министарству културе РС.

Следећи корак је да Министарство културе изнесе одлуку на седницу Владе РС, како би Влада могла да изгласа усвајање.

Препорука за детаљно

☒ архитектонско ☒ археолошко ☐ етнографско

истраживање и снимање:

☒ историографско ☐ попис инвентара

Остале препоруке:

Потребно је спровести ревизију и дигитализацију целокупне документације настале током истраживања налазишта, као и израду базе података са обједињеном документацијом која постоји у оквиру свих надлежних институција (Археолошки институт Београд, Републички завод за заштиту споменика културе Београд, Народни музеј Београд, Завод за заштиту споменика културе Ниш и Народни музеј Ниш).

Поред археолошких и архитектонских истраживања, неопходно је наставити са интегративним и мултидисциплинарним сагледавањем овог простора, кроз историјска и историографска истраживања архивске документације и података сачуваних на терену.

Да би се сачувао амбијент простора, потребно је спровести одређене мере заштите.

8. МЕРЕ ТЕХНИЧКЕ ЗАШТИТЕ

А. Опште мере заштите:

1. Планским мерама не сме бити угрожен интегритет, нити споменичка својства културних добара, односно добара која уживају претходну заштиту.
2. Планским мерама треба створити оптималне услове за чување и трајну заштиту и презентацију добара под заштитом.
3. На заштићеним добрима и њиховој заштићеној околини не смеју се изводити никакви радови, који могу променити њихов садржај, природу или изглед, без претходно прибављених услова и сагласности надлежног завода за заштиту споменика културе.
4. Непокретна културна добра и добра која уживају претходну заштиту могу се користити у својој изворној, или другој одговарајућој намени, на начин који неће ни у чему угрозити њихова основна споменичка својства.
5. Непокретна културна добра и добра под претходном заштитом не смеју се користити у сврхе које нису у складу са њиховом природом, наменом и значајем, или на начин који може довести до њиховог оштећења.
6. Власник, корисник, или други субјект који по било ком основу располаже непокретним културним добром, или добром под претходном заштитом дужан је да га чува и одржава с'пажњом тако да не дође до оштећења или уништења његових споменичких својстава. Није дозвољено да се руши, раскопава, преправља, презиђује, прерађује, или да се изводе било какви други радови који могу променити изглед и вредност културног добра без претходно прибављених посебних услова и сагласности надлежног Завода.
7. Завод за заштиту споменика културе посебним правним актом утврђује конкретне услове чувања, коришћења и одржавања, као и услове за предузимање конкретних мера заштите за свако поједино непокретно културно добро или добро под претходном заштитом. **АКТ О МЕРАМА ТЕХНИЧКЕ ЗАШТИТЕ**, који прописује надлежи Завод, прибавља се пре израде Локацијске дозволе. Пројектна документација (ИДЕЈНИ И ПРОЈЕКАТ ЗА ГРАЂЕВИНСКУ ДОЗВОЛУ) **доставља се надлежном Заводу на сагласност.**
8. Планом детаљне регулације треба планирати интервенције у простору које неће угрозити заштићена непокретна културна добра и добра под претходном заштитом, већ допринети њиховој трајној заштити и пуној афирмацији њихових споменичких

вредности.

9. Све интервенције предвиђене Планом, које се ма на који начин односе на заштићена непокретна културна добра и добра под претходном заштитом, могу се предузимати само под посебним конкретним условима које утврђује надлежни Завод за заштиту споменика културе

Б. Посебне мере заштите:

Утврђују се следеће мере заштите **археолошког налазишта:**

1. очување архитектонског склопа,
2. забрана изградње било које врсте осим у циљу ревитализације археолошког налазишта,
3. обезбедити трајну заштиту археолошког налазишта конзервацијом, реконструкцијом и ревитализацијом, као и евентуалним покривањем,
4. вршити редовно одржавање археолошког налазишта чишћењем и кошењем траве и растиња око свих археолошки истраживаних објеката,
5. формирати сталне службе водича и чувара, као и службу одржавања, које ће се у току читаве године старати о археолошком налазишту,
6. забрана вађења и одношења камена и другог материјала,
7. забрана изградње инфраструктуре преко археолошког налазишта осим у циљу ревитализације локалитета,
8. забрана пошумљавања осим у циљу ревитализације археолошког налазишта,
9. забрана неовлашћеног прикупљања покретних археолошких налаза,
10. сопственик је дужан да ажурно прати стање и предузима мере конзервације, реконструкције и трајне заштите у сарадњи са РЗЗСК и ЗЗСК Ниш.

Утврђују се следеће мере заштите **заштићене околине археолошког налазишта:**

1. забрањује се градња свих врста инфраструктурних и других објеката, осим у циљу ревитализације археолошког налазишта,
2. постојеће, већ изграђене пословне објекте чија намена није везана за презентацију и истраживање културног добра, уклонити уколико не изврше промену делатности и усклађивање са презентацијом, истраживањем и ревитализацијом археолошког налазишта,
3. извођење грађевинских радова и промена облика терена дозвољени су само уз предходно обезбеђење заштитних археолошких ископавања и адекватне презентације налаза,
4. забрањује се депоновање отпадних материјала који могу да угрозе археолошко налазиште,
5. забрана озелењавања осим по урбанистичком пројекту,
6. забрана неовлашћеног прикупљања покретних археолошких површинских налаза,
7. забрана просипања и одлагања привременог или трајног депоновања отпадних и штетних материјала, хемијски агресивних, експлозивних, отровних и радиоактивних.

До израде детаљнијих услова за појединачне објекте и локалитета, у комплексу Електронске индустрије и археолошког локалитета „Медијана-југ“, важе општи услови заштите за сва евидентирана добра:

1. Није дозвољена изградња објеката без претходно прибављених услова и сагласности надлежног завода за заштиту споменика културе.
2. Интервенције које се односе на заштићена непокретна културна добра и добра под претходном заштитом, могу се предузимати само под посебним конкретним условима које утврђује надлежни Завод за заштиту споменика културе
3. Предвидети Законом регулисану обавезу:
  - Уколико се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без

одлагања прекине радове и обавести надлежни завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен;

- Инвеститор објекта дужан је да обезбеди средства за истраживање, заштиту, чување, публикавање и излагање добра које ужива претходну заштиту које се открије приликом изградње инвестиционог објекта - до предаје добра на чување овлашћеној установи заштите.
- 4. Предвидети археолошка истраживања на евидентираним локалитетима, а у смислу заштите и презентације непокретног културног наслеђа.
- 5. Урадити посебну Студију о валоризацији н.к.д. и добара под претходном заштитом на овом подручју, која треба да садржи све релевантне податке о свим објектима, или локалитетима, обрађене тако да се на основу њих могу утврдити конкретни појединачни услови и мере заштите
- 6. Остварити заштиту кроз документацију, као обавезни, примарни вид заштите, израдом потпуне детаљне стручне и техничке документације свих утврђених н.к.д. и евидентираних добара под претходном заштитом.
- 7. Предвидети и створити услове за потпуну и трајну заштиту непокретних културних добара и добара под претходном заштитом ревитализацијом и презентацијом, конзерваторско-рестаураторским радовима и другим одговарајућим методама, а пре свега укључивањем у даље развојне токове.

9. ДОДАТНА ДОКУМЕНТАЦИЈА: Овом документу потребно је придодати сав остали материјал који је прикупљен током истраживања, укључујући фотографије, цртеже и осталу документацију.

Додатак:

- ☒ **Фотографије** фото документација чува се у архиви Завода
- ☒ **цртежи** (прилог графички прилог са границама просторне целине и уцртаним истраженим објектима) остала техничка документација чува се у архиви Завода
- ☒ **документи** (правна и општа документација чува се у архиви Завода)
- ☐ **остало:**